

40 din., cent leta 20 din., mesечно / din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročilno, inserate
in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine prosti.
Telefon interurban št. 113.

Pomisli pri iskanju miru.

Ob sklepu zasedanja Društva narodov so pariške-
mu svetovno-političnemu listu »L' Europe Nouvelle«
(Nova Evropa) razni soudeleženci zasedanja napisali
svoje prispevke. Naš zunanji minister dr. Marinkovič je
v svojem članku razmotrival naslednje misli:

Društvo narodov ima dvojne nasprotnike: skeptike
in entuzijaste. Prvi črnogledi in malodušni so bili do-
slej najnevarnejši. Mnogo prepričevalnosti, poguma in
navdušenosti je bilo treba, predno se je razbila skeptič-
na opozicija. Društvo narodov še ne obstoja niti pet let,
pa se le od dneva do dneva bolj vidi, da je glavni del
življenja narodov. Pri tem napredovanju in vedno večji
važnosti so morali skeptiki umolkneti, oglasili bi se pa
tako, če bi Društvo narodov s kakim napačnim kora-
kom postavilo v dvom svojo avtoriteto ter omajalo ve-
ro v svojo moč in korist.

Do prenapljenih korakov bi pa Društvo narodov
lahko pripravili entuzijasti-vihravci, katerim gre vse
prepočasi in ki nobenega previdno in počasi doseženega
uspeha in napredka ne znajo ceniti. Ti ekstremisti so
Društvo narodov ravno tako nevarni kot skeptiki. Če bi
ekstremisti Društvo narodov zapeljali do kaknega ne-
premišljenega koraka, potem bi skeptiki in nazadnjaki
tako planili po Društvo narodov ter bi narodom raz-
bili to prepotrebno institucijo.

Vsakdo si lahko predstavlja, kaj bi se zgodilo, če
bi se izvršilo prenaplno razoroženje in bi sledila vojna,
katere Društvo narodov ne bi moglo preprečiti. Društvo
narodov, ki koraka proti svojemu cilju, ne sme pre-
več poslušati ne levičarjev in ne desničarjev, ampak mo-
ra vedno previdno in dosledno ubirati take korake, ki
jih ni treba popravljati. Cilju se mora bližati pogumno
ravno tako, kakor previdno. Treba se je na vsak način
ogibati skokov, ki jim na žalost sledi reakcija. Kakor v
notranjem političnem življenju, tako moramo biti tudi
v mednarodnem političnem življenju pristaši reform in
nasprotniki nevarnih prevratov. Voditelji Društva na-
rodov imajo velikansko odgovornost napram narodom
in vesoljnemu človeštvu ter morajo biti radi tega vztraj-
ni in previdni.

Veliko previdnost nasvetujejo tudi drugi politiki v
svojih člankih prej omenjenega lista in vsi razmišljajo
o tem, da je evropski mir samo del svetovnega miru in
da splošni mir še ni zagotovljen, če se enkrat vse ev-
ropske države, članice Društva narodov, zedinijo in ure-
dijo po dobrih pravilih za varnost in razorožitev. Neka-
teri omenjajo tudi rusko nevarnost, a to precej pretirano
in tudi neiskreno, ker niti z besedico ne omenijo, da so
nekatero evropske države s svojimi intervencijami pri-
pravljale tudi veliko evropsko nevarnost proti novi
Rusiji.

Stališče Rusije do vprašanja razorožitve in dela za
mir je takole označil ruski zastopnik Rakovski: Mi smo
pripravljene podvzeti odločilne korake za omejitve vsa-
kovrstnih vojnih sil na kopnem, na vodi in v zraku. Mi
sprejememo v tem pogledu najradikalnejše predloge, se-
veda pod pogojem, da bodo ti predlogi tudi v drugih
državah enakomerno izvršeni. Vprašanje razorožitve pa loči-
mo od vprašanja varnosti, ki se izvaja tudi tako, da se
manjše države izrabljajo v varstvo in pomoč velikih. —
Razni varnostni pakti so navadno nasilje nad takov-
zanimi premaganimi državami in narodi ter predstav-
ljajo neko novo vrsto »svete aliance«. Po našem mnenju
je najboljšo sredstvo za varstvo in obstoj miru v Evropi:
revizija mirovnih pogodb. Ne vsled revizije, ampak
vsled obstoja mirovnih pogodb lahko pride do uplavor
in do novih vojn. Za nas Ruse in še za mnoge druge je
po vseh skušnjah in prevdankih, po zgodovini in po
sklepanju glede bodočnosti jasno, da smo odločno proti
vojni ravno tako, kakor smo tudi proti mirovnim po-
godbam, ki so se iz vojne izcimile ter v vojnem duhu in
razpoloženju sestavile.

Izjava, ki jo je podal Rakovski, je v prvi vrsti iz-
java nove Rusije, vsebuje pa prav resen memento za
vse države in državnike Evrope. Pretežni večini narodov
v Evropi je danes jasno, da mora biti boj proti vojni
naperjen tudi proti vsem izrastkom vojne in proti du-
hu, ki je vojno izzval sploh in vsepovsod. V tem boju
pa je, — kakor pravi dr. Marinkovič — treba nastopati
pogumno in previdno, a jasno je, da bo ta boj zmagovi-
to dobojevan le tedaj, ko bodo enkrat vse države vodili
pravi ljudski zastopniki, ki bodo lahko zatrčili, da je
njih zunanja politika enako notranji politiki poštena,
pogumna in previdna.

Politične beležke.

Pašič—Pribičevićeva generalska zarota. Precej ča-
sa se že govori, da Pašič, Pribičević in drugi stebri te
politične družbe prirejajo razne tajne sestanke ter da jav-
no napovedujejo krvave obračune in da grozijo kralju.
Zadnje dni je Lazica Markovič obiskal nekatere gene-

rale in v ponedeljek je že prišla vest iz Beograda, da je
vlada razkrila in preprečila pravo P. P. in generalsko
zaroto. Nekaj generalov v Beogradu in Novem Sadu je
razrešeno dosedanje službe in baje stavljen tudi v pre-
iskavo. — Povodom svojega obiska v Zagrebu je bil že
notranji minister ugotovil, da pošiljajo nekateri vojaš-
ki in civilni funkcionarji napačna poročila v Beograd
in na dvor z namenom, hujskati proti Hrvatim in proti
sedanji vladi. Ravno zadnje dni je poslal tako poročilo
iz Zagreba general Uzun-Mirković, dočim je poročilo
armijskega poveljnika generala Tucakovića čisto dru-
gačno, namreč pravilno. — Doslej so se že dovolj raz-
krili in izkazali civilni in vojaški intriganti in zarot-
niki in vlada bi imela dovolj povoda, da jih najostrej-
še zgrabi ter tako državo obvaruje pred meščansko
vojno.

Izmenjava poročil med vlado in HRSS. V nedeljo
je prišel v Zagreb g. Ljuba Mihajlovič v važni vladni
misiji. Vlada mu je naročila, naj informira Radiča o
položaju v Beogradu. Radič pa ga je obvestil o položaju
na Hrvatskem. Mihajlovič je ostal pri Radiču nad dve
uri. Značilno je, da je bila še tisti večer sklicana seja
vodstva HRSS, na kateri je poročal Radič o svojem raz-
govoru z Mihajlovičem. O poteku seje ni bilo izdano no-
beno poročilo.

Podpredsednik HRSS v Beogradu. Včeraj dopoldne
je obiskal vladnega predsednika Davidovića podpredsed-
nik HRSS, poslanec Predavac. Njegov prihod je v zvezi s
poročili, katera je prinesel že v nedeljo v Zagreb g. Ljuba
Mihajlovič, nekdanji srbski konzul v Washingtonu in zna-
ni zastopnik ideje sporazuma. Prihod Mihajloviča v Za-
greb in Predavca v Beograd ima namen, obdržati dobre
in točne stike med vlado in HRSS ter se vzajemno infor-
mirati v pričo vseh intrig, ki jih uprizarja PP opozicija. —
Radič je poslal tajništvo narodne skupščine pismo, naj
se verificirajo še njegovi osebnim poslanski mandati za:
Srem, Varaždin in Kotor-Split. Zadnji mandat misli ob-
držati sam, druga dva pa daje na razpolago svojim na-
mestnikom. Poslanec Predavac je še ostal v Beogradu in
prav gotovo pride tje tudi Radič, ko se otvori narodna
skupščina.

Po svetu.

Italijanski diktator Mussolini je imel zadnje dni
dva značilna govora. Prvi je bil v glavnem namenjen
liberalcem, ki so sedaj zborovali in sklepali, ali naj ko-
likor toliko podpirajo fašistovsko vlado, ali pa naj gredo
v opozicijo. Mussolini je govoril grozljivo, češ, da njegov
»revolucijonarni« pokret in »revolucijonarna« vlada ne
rabi parlamenta. V drugem govoru je napovedoval sko-
rajšnjo mogočno bodočnost Nemčije. Opozicijonanci tol-
mačijo to kot nekako priznanje nemškimi nacionalisti-
stom in fašistom. — Kongres italijanske liberalne stran-
ke v Livornu je v ponedeljek končal. Predložena sta bila
dva dnevna reda: dnevni red, ki predlaga sodelovanje
s sedanjo vlado je bil odklonjen, drugi, ki ostro kriti-
zira fašizem pa je bil s 23 glasovi večine sprejet. Mini-
strski predsednik Mussolini pa je že v govoru, ki ga je
imel v Galerii odgovoril liberalcem. Izgleda, da bo sto-
ril vse, da pride do razcepa v liberalni stranki.

Narodne manjšine in Društvo narodov. Narodne
manjšine pošiljajo Društvo narodov razne prošnje in
pritožbe. Za obravnavanje teh prošenj je izdalo Društvo
narodov naslednja določila: a) vsebina prošnje mora
biti v skladu z mirovnimi pogodbami, b) ne sme biti
sestavljena v obliki zahteve, naj se pretrga politične
vezi med dotično manjšino in državo, katere del tvorijo
ta manjšina, c) ne sme prihajati iz brezimenega ali slab-
bega vira, d) ne sme biti sestavljena v ostrih, nasilnih
besedah, e) mora vsebovati informacije ali javljati dej-
stva, ki se še niso pred kratkim obravnavala v kaki
vlogi. — Če so vsi ti pogoji izpolnjeni, se prošnja javi
zainteresirani državi. Če ta iz kateregakoli vzroka iz-
razi pomisleke proti sprejemljivosti, predloži glavni
tajnik to vprašanje predsedniku sveta, ki lahko povabi
dva druga člana sveta, naj prisostvujeta, in če zainte-
rirana država to zahteva, se lahko to vprašanje postop-
ka stavi na dnevni red sveta. Če je bila prošnja spozna-
na za sprejemljivo, mora zainteresirana država javiti
v roku treh tednov, ki sledijo predaji, ali želi izraziti
svoje mnenje ali ne. V trditnem slučaju ima rok dveh
mescev (vštevši oni tri tedne), da javi svoje mnenje. Ta
rok se pa lahko podaljša z dovoljenjem predsednika
sveta, če zainteresirana država za to prosi in če okolno-
sti pokažejo potrebo za to. Na to se prošnja zajedno z
mnenjem vlade javi članom sveta v informativne svrhe.
Vsak član Društva narodov tudi lahko, če zahteva, dobi
ta dokument. Predsednik sveta nato povabi dva druga
člana sveta, da skupno z njim pregledata zadevo. Če
smatra eden izmed njih ali vsak drug član sveta za
umestno, lahko priporoča vprašanje pozornosti sveta.
Če se začne enkrat ta baviti z vprašanjem, »ga lahko
proučuje na ta način in daje taka navodila, ki jih
smatra primernim in uspešnim v dotičnih okoliščinah«.

V slučaju različnega mnenja o pravnih ali dejanskih
vprašanjih med zainteresirano državo in katerokoli dru-
go državo, ki je članica sveta, se smatra ta razlika v
mnenju kot spor mednarodnega značaja, po besedilu
člena 14 pakta Društva narodov in vprašanje se lahko
spravi pred stalno mednarodno razsodišče, čigar odlo-
čitev je nespremenljiva.

Socialno-politični kongres v Pragi. Na tem kon-
gresu, ki je imel v soboto svojo zadnjo sejo, je manife-
stiralo 1100 zastopnikov iz 28 držav, naj se z vso vne-
mo nadaljuje po vojni pričetku, pa zopet prekinjeno de-
lo za uvedbo socialne pravičnosti in socialne demokra-
cije. Francoski minister dela Godart je v daljšem za-
ključnem govoru izjavil, da se Francija s celim srcem
priključuje kongresu in da je bilo vladi, ki zastopa
Francijo in ki hoče ugoditi želji svoje zemlje, da se od-
strani sovraštvo, ki deli narode — veliko ležeče na tem,
da se udeleži dela na kongresu. Godartova izvajanja je
posebno nemška delegacija sprejela s prisrčnim odobra-
vanjem. — Pred otvoritvijo zadnje seje je predsednik
prebral pozdravne brzojavke, med njimi pozdrav pre-
zidenta republike Masaryka, ki se glasi: Zahvaljujem
se domačim in inozemskim udeležnikom za pozdrav in
pozdravljam vse. Pozdravljam naše goste in se jim za-
hvaljujem za poset republike. Želim veliko uspeha v
izmenjavi nazorov med delegati v svrhu ojačenja soci-
alne politike. Danes politika sploh ne more biti neso-
cialna. Naša republika se zaveda svoje socialne naloge
in sam ne pozabljam niti za trenutek, da mora značiti
prava demokracija kulturno, politično in socialno svo-
bodo in enakost. — V okvirju tega kongresa se je vršilo
tudi 12. delegacijsko zasedanje mednarodne zveze za
zakonito varstvo delavstva. Predsedništvu mednarod-
nega delavskega urada je bilo izrečeno priznanje.

Kralj Hedžasa. Odstopivšega kralja in kalifa Hu-
sejina v Hedžasu bo nasledil emir Meke Al Hussein Ali.
Dogodki v Arabiji se razvijajo predvsem v smeri proti
angleški politiki in ta vladarska sprememba je tudi s
tem v zvezi.

Dnevne novice.

Narodni železničarji so zborovali dne 6. t. m. v Beo-
gradu. Zbranih je bilo krog 300 delegatov, ki so zastop-
pali 15.000 članov. Železničarski kongres je pozdravil v
imenu vlade g. prometni minister Sušnik, ki je obljubil,
da se v bodoče nobeno vprašanje, tiče se železničarjev
ne bo reševalo brez železničarskih organizacij. Za vsako
važno vprašanje se bo sklicala anketa. Izjavil je, da je
izdelan pravilnik o oblekah, da se dela na delavskem
pravilniku, da se bo revizija zakona o državnem pro-
metnem osebnju čimprej končala. Kongresu so prisostvo-
vali pomočnik prometnega ministrstva in ravnatelj za-
grebskega ravnateljstva. Sprejete so bile resolucije, v
katerih jugoslovanski narodni železničarji stavijo svo-
je zahteve glede razlike plač, sodelovanja pri zakonodaji,
prevedbe pomočniškega osobja v novi zakon, re-
ševanje delavskega vprašanja, izvršitev volitev za hu-
manitarne fonde in druge manjše stvari. Kongres je
sklenil osnovati list »Glasnik jugoslovanskih železni-
čarjev«, ki ga bo izdaljal osrednji odbor in se bo tiskal
v 15.000 izvodih. Izvoljen je bil nov odbor, katerega
predsednik je Andra Petrovič, podpredsednik Mihajlo
Kutič, generalni tajnik Rade Janković.

Stanovanjski najemniki so te dni zborovali v Beo-
gradu ter ugotovili, da je za zgradbo zadostnega števi-
la stanovanj v državi potrebnih 510 milijonov dinarjev.
Država naj sama gradi, namesto da je dajala toliko in-
še večje svote bankam in zasebnikom, ki špekulirajo s
stanovanji, ki so zgrajena z državnim kreditom. Na zbo-
rovanju je bila sprejeta resolucija s sledečo vsebino:
Zahtevamo, da se novi stanovanjski zakon ne izdela
v kakem skritem kotu za socialno politiko, temveč, da
se skliče anketa, na kateri se bodo vpoštevali predlogi.

Tretji red sv. Frančiška. V sredo, dne 15. oktobra
bo mesečni shod skupščine duhovnikov ob pol peti uri
zvečer. Zanimiv referat velehradskega romarja.

Smrtini slučaj v Starem trgu pri Slomangradu. —
Umrli je v soboto, dne 4. oktobra mati tukajšnjega č. g.
župnika Ivana Jurko. Bila je dobra, pridna, verna —
res prava krščanska mati. Bogu vdano je prenašala svo-
jo hudo bolezen. Z molitvijo in večkratnim sprejeman-
jem sv. zakramentov se je pripravljala na smrt. Hud
udarec je njena smrt za sina-župnika, kateremu je go-
spodinjala 26 let, celi čas njegovega službovanja. Tolaži
naj ga zavest, da ga tudi sedaj ne bo pozabila, ampak za
njo pri Bogu prosila. Velika žalost je bil njen pogreb.
Petnajst duhovnikov in velika množica ljudstva iz vseh
krajev jo je spremljala na njeni zadnji poti. Domači in
slovenjegraški pevci so ji zapeli za slovo tri žalostinke;
preč. g. dekan iz Šmartne Janez Lenart, ki je vodil spre-
vod, pa se je v lepih besedah poslovil od rajne. Materi
naj sveti večna luč, njenemu sinu pa naše iskreno so-
žalje.

Mladostna smrtna žrtve orjunske podivjanosti. — Zadnjo soboto se je doigral med hrvatskimi omladinici in orjunci v Osijeku prepir in pretep, ki je končal s smrtjo komaj 22 let starega hrvatskega omladinca. V osješki gostilni pri »Zlatem bunaru« je sedela večja družba hrvatskih omladincev in dve ženski. Tem nasproti so sedeli trije orjunci in z njimi poručnik Dragotin Jovanović, podnarednik Branko Budič in narednik Jovanović, vsi od 41. pešpolka. Hrvatski omladinici so peli, orjunaši pa so jih zbadali. Ker so se pa orjunci čutili preslabe, so okrog ene ure ponoči zapustili lokal in šli po ojačenje v hotel Tačković, kjer je popivalo večje število orjunašev. Ta ojačena družba je najela fajakere in hajdi nazaj nad omladince pri »Zlatem bunaru«. Ko so stopili orjunci v lokal, niso naročili nič, ampak so začeli peti in se dreti. Med petjem je potegnil poručnik Jovanović sabljo in navalil brez vsakega vzroka na vodjo omladincev Štefana Veseliča. Ta je odbil zamah s palico, a nato je podnarednik Budič dvignil stol, lopnil z njim po luči in naenkrat je bila v lokalu tema. Orjunci . . . junaki teme . . . so začeli v temi streljati med omladince. Padlo je več strelav in od teh je eden smrtno pogodil omladinca Štefana Veseliča. Na smrt zadeti je še hitel po hodniku, tamkaj so ga še tolkli s palicami po glavi, a krog tretje ure zjutraj je izdahnil. Vsled tega žalostnega slučaja vlada v Osijeku velika razburjenost in to po vsej pravici. Bi že bil enkrat skrajni čas, da se prepove vojski in še prav posebno oficirjem, da ne bodo smeli pripadati k nobeni batinaški organizaciji. Toliko nepotrebnih ubojev se je že doigralo v zadnjem času in samo radi spopadov med batinaškimi organizacijami, ki bi že morale biti koj po nastopu nove vlade razorožene in razpuščene.

Naši izseljenci v Kanadi. Zagrebški »Obzor« priobčuje poročilo nekega hrvatskega izseljenca v Kanadi o obupnem položaju tamkajšnjih naših izseljencev. Na tisoče naših ljudi je tamkaj brez posla in sredstev; samomori so med ljudmi na dnevnem redu. Večina je prišla v Kanado z upanjem, da najde priliko za prehod v Združene države. Toda varali so se. Sedaj stradajo in ne vedo ne kod ne kam. Ljudje v domovini naj ne nasledajo agentom, ki nabirajo izseljence samo za to, da dobe provizijo.

Poneverbe v sarajevski mestni hranilnici. Pri reviziji, ki se je proti nadi pozneje vršila, so v sarajevski mestni hranilnici ugotovili primanjkljaj 178.000 din. Dognali so, da so denar vzajemno poneverili prokurist Dufek, blagajnik Drnda, njegov namestnik Samonković in uradnik Saračević. Denar so potem zapravili po nočnih lokalih. Razen tega so trgovcu Barošu na lastno pest posojali denar proti visokim obrestim, ki so jih spravili v svoj žep. Gornjo četvorico in Baroša so zaprli.

Prosvetna zveza.

VABILO NA OBČNI ZBOR.

V smislu člena 16. zvezinih pravil sklicujem v Mariboru za četrtek, 30. oktobra 1924 redni občni zbor PROSVETNE ZVEZE V MARIBORU

ob pol 10. uri dopoldne v društveno sobo, Koroška c. 1 (poleg Cirilove tiskarne) z naslednjim dnevnim redom:

1. Ugotovitev sklepčnosti po čl. 18 zvezinih pravil.
2. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročila odbornikov.
4. Poročila zastopnikov zvez odsekov.
5. Poročilo preglednikov.
6. Volitve: a) predsednika, b) osem odbornikov, c) pet članov v razsodišče.
7. Določitev redne letne članarine včlanjenih društev za leta 1925.
8. Sklepanje o predlogih odbora in včlanjenih društev.
9. Slučajnosti.

Ko dajemo to na znanje, vabimo in prosimo s tem vsako včlanjeno društvo, da se udeleži občnega zbora gotovo vsaj po 1 delegatu, ki mora imeti po določbi čl. 16 zvezinih pravil pismeno pooblastilo. Čas in velika važnost občnega zbora zahtevata, da ne bo niti enega društva, ki ne bi bilo zastopano na občnem zboru, ki mora biti letos res ljudskoprosvetni parlament. Gre za dalekosežne odločitve in preosnovo naše prave krščansko-socialne prosvetne matice, zato morajo biti pri tem soudeležena prav vsa včlanjena društva.

Včlanjena društva morajo morebitne predloge poslati pismeno vsaj osem dni prej Prosvetni zvezi, da bo mogoče sklepati o njih na občnem zboru.

Za potovanje delegatov po železnici je dovoljena polovična vožnja.

Na občni zbor so povabljeni tudi naši somišljeniki, ki se zanimajo za krščansko-socialno prosvetno delo.

Dr. Josip Hohnjec, l. r.,
predsednik.

Ivan Prijatelj, l. r.,
tajnik.

DRUŠTVENI KNJIZNICAR.

Lahko bi rekli, da označuje beseda knjižničar v splošnem vsakega, ki se peča z znanostjo o ureditvi in upravi knjig. V ožjem pomenu pa beseda knjižničar označuje le tistega, ki urejuje in upravlja kako knjižnico. V novejšem času imamo pa tudi večje knjižnice (na primer študijsko knjižnico v Mariboru), v katerih je zaposlenih več ljudi, naslov »knjižničar« ima pa le tisti, ki vodi knjižnico. Pri večjih narodnih se je začel razvijati poseben poklic knjižničarjev, ki morajo za to posebej študirati.

Velike knjižnice imajo namreč stalno nameščene knjižničarje in uradnike. V naših društvih je seveda to nemogoče. Naši knjižničari morajo urejevati in upravljati knjižnice v svojem prostem času, največ zvečer. — Predvsem se morajo zavedati važnosti svoje naloge. Velika je njihova požrtvovalnost, da svoj prosti čas porabijo v prid drugim.

Kar se tiče lastnosti, ki naj jih ima vsak knjižničar, je predvsem potrebno, da ljubi red, da je priden in vesten. Sicer mora imeti te lastnosti vsak vrl človek, toda za knjižničarja je to posebno potrebno. Kdor ima vsaj malo vpogleda v poslovanje knjižnic, ta bo moral priznati, da so gornje lastnosti knjižničarja bolj potrebne, kakor druge stvari, ki se tičejo knjižnice. Knjižničar, ki pozna književnost popolnoma, pa ne zna držati knjižnice v redu, ki ni priden in vesten, bo knjižnico kmalu ugonobil. V knjižnici je treba na videz malenkostnim rečem posvečati isto pažnjo in natančnost, kakor kaki drugi, na videz večji in pomembnejši zadevi. Red je podlaga vsake knjižnice. Ker ni bilo reda, je že marsikatera lepa naša društvena knjižnica propadla in bo propadla tudi vsaka, v kateri knjižničar ne bo umel držati reda.

Z ljubeznijo do reda pa se mora družiti tudi pridnost. Ravno posli v knjižnici zahtevajo pogosto v najdaljših opravilih vztrajno pridnost, kakor je malokje tako potrebna. Neumorni pridnosti se še mora pridružiti veselje do dela samega, in skropulozna vestnost, ki posveča tudi najbolj malenkostnim opravilom veliko skrb. Obenem mora knjižničar pri vseh delih gledati na najtežjo natančnost, snažnost in preglednost. Za vse to pa usposablja knjižničarja ljubezen do dela. Ne sme delati za sebe in zaradi sebe, kajti ravno za knjižničarja velja to, da za svoje delo ne bo žel priznanja in pohvale, ampak mora vse to najti v tihi zavesti, da je storil svojo dolžnost.

Knjižničar pa mora znati tudi občevariti z ljudmi. To je za vsako knjižnico največjega pomena. Ustrežljivost knjižničarja združena s prijaznostjo, vljudnostjo in uglačenostjo v občevarju z izposojevalci so brez dvoma najboljše pripomočki, da knjižnica more vršiti svojo važno nalogo. Kljub vsemu redu, kljub velikim in lepim vrednostim knjižnica ne more uspevati, če knjižničar nima tudi gornjih lastnosti. Saj vemo, da more prijazna beseda največ doseči, le pomislimo, da nam dobro de, če nam reče kdo prijazno: Dober dan. Dostikrat je kaj takega res prav težko, vendar — biti mora.

Razen že omenjenih lastnosti mora imeti knjižničar tudi dober spomin. Knjižničar, ki nima zanesljivega spomina, je siromak pri svojem delu. Mora pa tudi znati samostojno misliti in razsoditi, kar mu posebno koristi pri nabavljanju novih knjig. Imeti mora ljubezen do knjig, da mu bo knjižnica takorekoč prirastla k srcu.

Zelo važno za naše knjižničarje pa je to, kaj mora vsak z ozirom na knjižnico kot tako, znati. Napačno je mnenje, da mora biti knjižničar učenjak ali vsaj polučenjak. — Morali bi pa poznati naš knjižničar toliko slovenske književnosti, da ve ceniti knjigo z ozirom na njeno vsebinsko vrednost in tudi z ozirom na njeno knjižnično vrednost. Ne spada vsaka knjiga v naše knjižnice, razni »šuntromani« morajo iz njih izginiti. Mora pa knjižničar tudi vedeti razsoditi, če ima ta ali ona knjiga za knjižnico vrednost, to se pravi, če jo bo mogel uporabljati, izposojevati. Kakih starih knjig (na pr. tudi Bleiweisove »Novice«, ki jih ima dosti naših knjižnic) zato v knjižnico ne bo dajal, ker jih najbrž nikdo ne bo uporabljal. Morajo pa biti v knjižnici knjige pripovedne vsebine, ker naši ljudje te najraje berejo, pa tudi knjige s tako vsebino, ki poučujejo. Tu mislim pred vsem na naše gospodarske knjige, knjige nabožne in socialne vsebine, sploh vse poljudno poučne. Mogoče bomo čez 10 ali 20 let mogli misliti tudi dalje.

Toliko o tem! Na občnem zboru Prosvetne zveze v Mariboru bomo pa se dogovorili o nadaljnjem, zato naj zastopniki društev že sedaj razmišljajo o pozitivni naših knjižnic v prihodnjem poslovnem letu.

Iz Ptujja.

Občinske volitve v Ptuj. Nemci so prišli z barvo na dan. Lista »domače« gospodarske stranke kaže, da so v njej združeni sami izraziti nemški nacionalci, bivši Ornogovi pristaši in priganjaci, zastopniki ptujске šnopsarije in izrazitega štajercijanstva, ki je napravilo toliko zla med našim narodom. Med drugimi janičarji se posebno postavlja Saischegg (tudi Zajšek), ki je romal s čevljarskimi mojstri dne 6. t. m. na Ptujsko goro in jim razkladal, kako bo v Ptuj, ko bo on občinski svetnik, če ne še kaj več. Za enkrat prinašamo imena te »domače« gospodarske stranke, ki bo skrbela v bodočem občinskem svetu za ptujsko nemško gospodo oz. nemškutarijo. Domačinov Ptujčanov na listi ni. To pribijemo. Nedelja, 19. oktobra pa bo pokazala, kdo je v Ptuj domaćin. — Lista domače gospodarske stranke:

1. Stedte Ivan sen., posestnik. 2. Pirich Pavel, tovarnar. 3. Dr. Fichtenau Sikst, odvetnik. 4. Spruschina Valerijan, mehanik. 5. Saischegg (tudi Zajšek) Valentin, čevljar. 6. Hoi-nik Franc sen., trgovec. 7. Fruthner Josip, pek. 8. Ernst Ferdinand, gostilničar. 9. Ribič Rudolf, trgovec. 10. Damisch Ervin, knjigovodja. 11. Nekola Konrad, brivec. 12. Wesely Karl, gostilničar. 13. Miloschitsch (tudi Miložič) Friderik, mizar. 14. Schwab Egon, trgovec. 15. Scheichenbauer Otmar, ključavničar. 16. Slawitsch (tudi Slavič) Leopold, trgovec. 17. Behrbalk Leo, lekarnar. 18. Reich Ignac, gostilničar. 19. Tamm Vincenc, kovač. 20. Machalka Franc, trgovec. 21. Dr. Sadnik Raimund, odvetnik. 22. Pum Juri, trgovski pomočnik. 23. Omuletz (tudi Omulec) Ivan, slikar. 24. Saria Otmar, trgovec. 25. Stedte Hans ml., sodar. Predstavnik liste: Kersche Herman. — Namestniki: 1. Blanke Viljem, trgovec. 2. Murko Kajetan, trgovec. 3. Dr. Metzler Franc, zdravnik. 4. Strohmayr (tudi Stromajer) Ivan, posestnik. 5. Tognio Julio ml., poslovodja. 6. Kazimir Josip, trgovec. 7. Murko Ljudevit, mizar. 8. Peserl Viktor, gostilničar. 9. Vrečić Karl, trgovec. 10. Steinbrückner Ivan, kontorist. 11. Gröbner (tudi Grebner), posestnik. 12. Kersche Herman, nadoficijal v pokoj. 13. Kukowetz (tudi Kukovec) Alojzij, posestnik. 14. Heller Hugo, trgovec. 15. Petrovič Otmar, slikar. 16. Zechner Ferdo, potnik. 17. Molitor Rudolf, mag. pharm. 18. Dasch Ernst, puškar. 19. Wegschaidner Eric, posestnik. 20. Zselezen (tudi Zelezen) Stefan, trgovec. 21. Dr. Kalb Adolf, bančni uradnik. 22. Rojko Viktor, čevljar. 23. Murschetz Josip, kamnosek. 24. Kasper Karl, posestnik. Namestnik predstavnik liste: Scheichenbauer Otmar.

Upokojenci in problem brezdržavljanstva.

Dve leti že po večkrat opozarjamo na krivice, ki so nastale iz tega, da v naši državi ni zakona o pridobitvi državljanstva. Konstatirali smo že, da so s tem posebno hudo prizadeti penzionisti, vdove in sirote. Da se bo stvar bolj razumela, podajamo še enkrat konkretni primer, na katerem se vidi, koliko krivic je prizadetih na eni strani vsled pomanjkanja zelo potrebnega zakona, na drugi strani pa vsled slabega razumevanja in površnega postopanja od strani raznih oblastnih organov. Po saint-germainski pogodbi so morali vsi oni, ki niso Jugoslavlani po krvi in plemenu ter imajo na našem ozemlju po 1. 1. 1910 pridobljeno domovinsko pravico, prositi za priznanje državljanstva. Prizadeti so seveda to storili, nekateri so pa skušali tudi optirati, češ, da po svojih pradedih, ki so se kot tujci pred stoletjem udomačili pri nas, sicer niso Slovenci, a se vsled asimilacije vendar čutijo kot take. Enim se je opcija posrečila, drugim pa vsled nemškega imena in iz raznih drugih razlogov, ni bila sprejeta. Prošnja za priznanje državljanstva na podlagi domovinstva po letu 1910, je bila menda vsem uvažena, na to še pri tisočih ni odstranilo sledeče krivice: Ob preobratu so raznovrstni oblastni organi popisovali prebivalstvo in ta popis je v mnogih slučajih izvir težke krivice. Eni popisni organi so ljudi izpraševali: Ali se izjavljaš za Avstrijo ali za Jugoslavijo? Drugi so pa stavili vprašanje: Ali si Nemec, ali Slovenec? Prvo vprašanje sicer ni popolno, a je vendar jasno in vsak vprašani se je lahko konkretno izrekel. Drugo vprašanje je popolnoma napačno, ker ne dela razlike med državljanstvom in narodnostjo pripadnostjo. Po prvem vprašanju so bili namreč za Jugoslavoane vpisani tudi tujerodci, ki faktično niso niti bili jugoslovanski državljanji. Po drugem vprašanju so se pa krivično vpisovali za tujce naši nemški pravi sodržavljanji in pa tudi Slovenci s kolikor toliko nemškim imenom.

Vzemimo sedaj slučaj penzionista: Tu je živel celo svoje življenje, a ker je dobil domovinsko pravico v našem kraju šele po letu 1910, so ga vsled nejasnega vprašanja in vsled nemškega imena vpisali za tujca. Na podlagi tega vpisovanja so se sestavljali tudi spiski SHS državnih upokojencev in dotični v ta seznam ni prišel. Penzijo mu je izplačevala avstrijska vlada, ko mu je pa bilo priznано naše državljanstvo, se mu je pa avstrijska penzija ustavila, a naša jugoslovanska mu še do danes ni nakazana. Temu človeku je edinole površni, brezvestni ali pa tudi zlonamerni popis v prvih dneh preobrata kriv, da na stara leta ni od nobene strani prekrbljen. Na prošnje, ki jih pošilja poverjeništvu one državne panoge, v kateri je poprej služboval, in pa naravnost v Beograd, se mu odgovarja, da kot pozneje priznani državljan še ni vnešen v spis upokojencev države SHS. Imamo pa nadalje tudi slučaje, da so bili tujci v pravem pomenu besede in tudi taki, ki še do danes niso dosegli našega državljanstva, tedaj ob preobratu vpisani kot Jugoslavlani, ker so na vprašanje: »Ali se priznate za Avstrijo ali za Jugoslavijo?« odgovorili: »Za Jugoslavijo!« Ti ljudje ves čas od naše vlade sprejemajo pokojnino. Tega so vpisali za Jugoslavoane in za jugoslovanskega državljanja, drugega pa, ki je na vprašanje: »Ali si Nemec ali Jugoslovani?« — odgovoril: »Nemec«, meneč, da ga vprašajo po narodnosti, so pa kratkoma vpisali za Nemca in povrh še za mozemca, pa naj je še tako evidentna njegova državljanska pravica v Jugoslaviji.

Da pri nas novopriznanih državljanov, ki so penzionisti, prejšnji režim ni »utegnil« vpisati v spis

Pravo

Schicht-ovo milo z znamko „Jelen“

je že 60 let znano kot najboljšo in najizdatnejšo od vseh vrst pralnega mila. Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko „Jelen“!

državnih upokojencev, je samoobsebi posebno poglavje brezprimerne oblastne zanikernosti napram trpečim slojem. Sedaj pričakujejo vsi prizadeti, da se bo pod novo vlado to uredilo in da bodo dobili pokojnino od onega dne, ko so bili končno priznani za SHS državljane, odnosno, ko so izgubili avstrijsko pokojnino.

Kar se pa tiče pridobitve SHS državljanstva sploh, je pa bilo te dni razglašeno v zagrebških listih, da je notranji minister za Hrvatsko in Slavonijo odredil postopanje, po zakonu nekdanje Avstrije, odnosno Ogrske od leta 1879. Za hrvatsko prebivalstvo je s tem to pereče vprašanje rešeno in bilo bi umestno, da naši poslanci opomnijo notranjega ministra, naj tudi za Slovenijo določi postopanje nekdanj veljavnega zakona o pridobitvi državljanstva za avstrijsko polovico bivše monarhije, če se že ne misli izdati velepotrebni in enotni zakon za pridobitev državljanstva v celi SHS državi.

Iz Maribora.

UMETNOSTNA RAZSTAVA »KLUBA MLADIH«.

Trojica umetnikov: Kos, Pirnat, Stiplovšek je hotela s svojo razstavo pokazati gotovo znanje in gotovo umetniško smer in je to tudi v polni meri dosegla. Kos kaže, da je dobro učil slikarsko akademijo in kar je še posebno dobro in važno, — da je na najboljši poti umetniške samostojnosti. Pri akvarelih, ki jih slika širokopotezno na mokro, se to dobro vidi. Vplivi impresionizma so očitni, umetnik se pa dobro zaveda, da mu imperijalistična tendenca ne služi tako dobro, kot pa markantno izražanje oblike. Pri večini akvarelov se to dobro vidi, »Na stare dni«, »Pri krpanju«, »Stara ženica«, »Berač« pri enem se opazi, da je imel težave z razpolaganjem in izrabo prostora, v splošnem so pa vsi prav dobri. — Največji razmah in prostost je dosegel v olju in tu se razvoj samoniklosti kaže že od slike do slike, (primerjaj oba »Polakta«), slika »Noč«, ki je med impresionizmom in ekspresionizmom, je pa že samoniklo in prav dobro pogodila bistvo noči v dolžini svetlega zidu iz teme. — Pri risbah je »Pijan« dovršen v vsakem oziru, »Glava« v tehniki »Utrujen« je pa zanimiva skica.

Pirnat je pred vsem zelo dober risar, njegove risbe so v primitivnosti dosegle veliko markantnost, akte obvladuje popolnoma in kadar detailira, obdrži vedno glavni volumen. »Štiri risbe o ljubezni: materinska, mladenška, samaritanska, Kristus in Magdalena so posebno globokega občutka in izraza. Roke posebno dobro izražajo nežno brigo, kipeče življenje, lajšanje in pomoč ter končno globok mir in uteho. Dobro izražena je tudi križana zemeljska ljubezen napram visokemu nebeškemu blagru in odpuščenju pri »Kristusu in Magdaleni«. — V olju je umetnik enostaven v izražanju, teh niki in barvi, ki je mirna, a pri tem tudi živahna.

Stiplovšek po vrsti zadnji, a najvišji, ki nam podaja »Stari Maribor« v lesorezih, da ga vsakdo po svojem poznanju in čutu takoj osvoji brez najmanjšega suma kake umetniške impresije in vizije, je umetnik velike in globoke simbolike. V olju, lesorezu in linorezu je idilično priprosto, a pri tem globok in izrazit. Kar se simbolike tiče, so nekatera njegova dela pravzaprav: »Srca kvišku!« Tako »Kalobje« (oljnata slika) linorez »Pokopališče« in lesorez »Križ«. Posebno markantnost dajejo njegovim slikam drevesa, »Hiše ob vodi« (olje) je lep kos solnčnega juga, nedeljsko miren in čist s posebno lepim odsevom brega in hiš v vodi.

Umetnostna razstava v kazinski dvorani traja do dne 19. t. m. in je dnevno odprta od 9. do 12. in od 13. do 16. ure. V nedeljo bo odprta tudi čez poldne, torej nepretrgano od 9. do 16. ure.

Skorajšnja volitev novega župana v Mariboru. Proti mariborskim občinskim volitvam so vložili socialdemokratje priziv. Veliki župan prizivu ni ugodil in bo sedaj volitev novega župana v najkrajšem času.

Izgovori mariborske radikalije. Že v zadnji številki smo beležili, da je glasilo slovenskoštajerske radikalije »Narodnega Gospodarja« zadela nenadoma kap. Ugotovitev te nenadne smrti gg. dr. Ravniku in Tavčarjem ni po volji, ker bi bili radi smrt radikalnega glasila zatuskali. Sedaj pravijo, da je »Narodni Gospodar« prenehal samo začasno in treba počakati na denar iz beograjske radikalne kase, potem pa bo list zopet izhajal. Družba dr. Ravnik-Tavčarji pozabljajo, da je javnosti prav dobro znano, da je stari Pašič po zadnjih političnih neuspehih po svoji navadi obolel, da leži in nikogar ne pusti k sebi. Ako je Pašiča politični neuspeh pokopal pod odejo, stari skopuh ne bo ustal, da bi stopil k blagajni in nakazal pare za mariborskega »Narodnega Gospodarja«. Na Pašičeve pare bo lahko čakala mariborska radikalija kakor judje na prihod mesije. Ako bi bili voditelji slovenskih radikalov res tako idealni, kakor zatrjujejo, in prepričani o zmagi, potem bi si pač lahko sami brez državne podpore vzdrževali listič, kakor je bil blagopokojni »Narodni Gospodar«. A ravno o dr. Ravniku pravijo, da je tako proketo skop kot Pašič, g. Janko Tavčar pa gmotno bolan in v očigled takim zaprekan je žurnalistični srajčnik »Narodni Gospodar« za vedno zapisan med rajne.

Javna tajnost. Javna tajnost je, da znani neresnicoljub dr. Reisman ni več mariborski poročevalec »Jutra«. Ali je dr. Reisman za dr. Žerjavove jasli preveč ali premalo rezel slamo? — Na to vprašanje bi naj odgovoril on sam. Ako se človek enkrat kot najgorečnejši policajdemokrat dr. Žerjavu in Kramerju zameri, potem pa res ne vemo, če se spada v vrsto božje stvari, ki jej pravimo — človek.

Prošnja za upokojitev. Predsednik mariborskega okrožnega sodišča dr. Toplak je radi bolehnosti vložil prošnjo

za upokojitev. G. dr. Toplak je že nekaj mesecev na bolezenskem dopustu.

Dr. Pirkmaier noče iz stanovanja. Komaj je postal svojčas dr. Pirkmaier veliki župan v Mariboru, se je takoj preselil »mit Kind und Kegel« iz Ptuja v Maribor. Mi smo ga že tedaj svarili, naj se ne prenaagli s preselitvijo, ker njegovo veliko županovanje ne bo trajalo od krompirjevega cveta do izkopavanja. Gospod nas ni ubogal, vselil se je v prostore na okrajnem glavarstvu in sedaj noče ven iz stanovanja. Dr. Pirkmaier je v svoji policajdemokratski domišljavosti še vedno prepričan, da je on pravi veliki župan sicer ne po dostojanstvu in oblasti, ampak po — stanovanju. Smo res radovedni, kedaj bo predsednik stanovanjskega urada nastopil upravičeno proti dr. Pirkmaierju tako, kakor je neopravičeno ter surovo proti g. dr. Lajnsiču. Policajdemokrat Žerjavovega kova prvega stopena, kakor je n. pr. dr. Pirkmaier, je kot jež v lisici luknji.

Skandali na progovni sekciji Maribor, gl. prog. — Kako se godi našim progovnim delavcem, vas prav gotovo zanima, gospod urednik. Tudi širši javnosti naj služi ta dopis v vednost, kake krivice se godijo našim najubožnejšim progovnim delavcem. Vprašali bi, kdo je temu kriv, ali nezmožnost dotičnega, ki vodi celo skupino, ali tisti, ki zaračunava delavske mezde, ali pa nazadnje oni, ki izplačuje prizadetim njihove mezde od prog. sekcije, da se nekaterim delavcem niti ne izplačuje cele njihove, že itak najmanjše mezde? Da pa ne bo ta ali oni sumil, češ, da lažemo, vam navedem primer: Prog. delavcu G. se je za mesec avgust kar za 50 dinarjev premalo izplačalo. Ker je pa omenjeni delavec še toliko brihten, se mu je tudi posrečilo ugotoviti primanjkljaj, ter se mu je morala manjkajoča svota na njegovo zahtevo in pritožbo 1. oktobra naknadno izplačati. Podobnih slučajev je pa morda več in pri omenjeni sekciji, istotako tudi delavcev, ki si višine svojih mezd ne morejo ugotoviti. Tako torej delavci ne pridejo niti do celega svojega zaslužka, ako si ga sami ne morejo ugotoviti. Navedem naj še drug slučaj: Ravno pri isti sekciji sta pri eni skupini dva delavca, s približno enakimi imeni. Tako se je torej zgodilo, da so se odbitki pri plačah od obeh enakih imen odtegnili samo enemu, dočim je dobil drugi celo plačo brez odbitkov. Ko je delavec K. opazil, da se mu nič odtegnilo, ter dobil prvič več denarja, kot že dolgo ne, je pobral šila in kopita ter adijo progovna sekcija. In oni delavec K., ki se mu je odtegnilo za dva, pa dela službo brez vinarja, in kako se naj potem preživlja? Krivo je temu neredu tudi to, da se delavcem ne dajo natančno izpolnjeni in razločno pisani izplačilni listki. Zaenkrat to, drugi več!

Trg pred Zadržno gospodarsko banko. Novi trg pred Zadržno gospodarsko banko dobiva od dne do dne lepše in popolnejše lice. Odkar so odstranjeni oni štirje kostanji, ki so znatno kvarili pogled na prostor pred banko, je postal ta prostor res trg, ki bo lahko tudi služil za zborovanja na prostem, ker bo gotovo veliko bolj akustičen, nego je n. pr. Stolni trg. Mariborski stavbeni urad se je potrudil, da je v primeroma kratkem času priredil ta prostor pred banko v mičen trg.

Preselitev. Zadrzna zveza, ki je imela dosedaj svoje poslovne prostore v Gregorčičevi ulici, se preseli v poslopje nove Zadrzne gospodarske banke.

Narodno gledališče. Sreda, dne 8. oktobra: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski.« Ab. C. — Četrtek, dne 9. oktobra: »Mamselle Nitouche.« Ab. A. — Petek, dne 10. oktobra: Zaprt. — Sobota, dne 11. oktobra: »Narodni poslanec.« Ab. C. Premijera.

OASPD. Izleti meseca oktobra: 12. Urška. Odpeljevano se 11. oktobra, ob 19.10 do Guštanja. Eden del krene koj na vrh, drugi noči v Guštanju. Povratek na Slov. Gradec. — 19. Sv. Duh. Ob 5.38 do St. Lovrenca. Sestop v Falo. — 26. Rogla. 25. z vlakom do Fale ter na Klopni vrh, kjer se noči. Povratek na St. Lovrenc. Jestvine. — Radi polovične vožnje se naj zglasijo člani SPD v trgovini g. J. Baloh, Grajski trg, kjer dobijo natančnejša pojasnila.

Pevsko društvo »Luna«. Tiskarski škrat je zakrivil pomoto glede datuma naše veselice, ki se vrši pri Krambergerju v soboto, dne 11. oktobra in ne 21. oktobra. — Skoro podvojil je številko datuma, za pokoro pa bo de podvojil tudi število gostov, ki se bodo na naši vinski trgtavi razvedrili s petjem, godbo, plesom in drugimi zabavami, kakor je že pač stara slovenska navada. — Začetek ob pol 20. uri čisti dobiček je namenjen za društvene potrebe.

Kratek memorandum glede agrarne reforme.

Na kratko hočemo navesti in obrazložiti nekatera važna vprašanja, ki se v dosedanjih odlokih kr. ministristva za agrarno reformo niso sploh nič, oziroma prav malo upoštevala:

1. Iz katerega razloga se poljedelskim uslužbencem na veleposestvih ne prizna deputatnega zemljišča?

Gotovo ni v socialnem oziru in tudi ne predmetno, ako se na tako važno vprašanje, kakor je ravno navedeno, sploh ne misli. Ako se prizna gozdnemu osebju deputatna zemljišča, bi se vendar moralo analogno isto odrediti tudi za poljedelsko. Ali mogoče ti ljudje nimajo istih težej in istega želodca kakor gozdno, po mnenju uradnikov agrarnih uradov? Na to važno vprašanje bi se moralo že iz tega razloga misliti, ker noben veleposestnik ne bo mogel vzdrževati poljedelskega osebja, ako bi mu moral dati iz maksima depotatna zemljišča. Toda kam hočejo ti ubožci? Danes, dokler so še pod streho in pri delu na veleposestvih, imajo kruh, a

po izvedbi agrarne reforme, kakor se danes misli, bi naj ti reveži šli na cesto glodat kamenje. Ali niso ravno to pravi agrarni interesi, ker nimajo ničesar drugega svojega kakor postelj in suknjič na hrbtu poleg kopice otrok. Ali se hoče te ljudi z izvedbo agrarne reforme ugonobiti in prepustiti popolnoma njim samim sebi? Mislim, da to ni v intencijah zamisli agrarne reforme. Treba pa je tudi poudariti, da imajo ti ljudje s pomočjo veleposestnika na razpolago ves fundus instructus, torej edini zmogni elementi, ki obdelujejo svoja sicer deputatna zemljišča v skladu s poljedelskimi zakoni. In kdo bi naj prišel na podlagi komisijskega oglada revizije agr. ref. zemljišča na njihova mesta? Ali mogoče trgovci, obrtniki, ali mogoče ljudje, ki sploh ne znajo zemlje opravljati? Treba je opozoriti ravno v tem momentu na veliko nezakonitost agr. interesentov, ker ne delajo in opravljajo zakupnega sveta v smislu zakona in min. odredbe. Smelo trdim, da je današnja zakupodaja poljskih zemljišč največja rakrana na našem narodnem gospodarstvu, že zgolj iz dejstva, da se goji na tem polju čisto navađen rop zemlje (Raubbau). Tudi je treba ugotoviti, da se ne štiti kultur, kakor so predvidene v agrarnih zakonih in odredbah, temveč zakupnik dela z zakupno zemljo kar hoče. Ali ni protizakonito, da da zakupnik na razpolago zemljišče drugemu (torej podzakup) za ležarinski prostor? Takšnih slučajev bi lahko navedel še celo kopico. Iz vsega tega sledi, da je treba na podlagi zakona ugotoviti, kdo je upravičen agrarni interesent. Smelo trdim, da spada med te v prvi vrsti poljedelsko osebje, ki je zaposleno na veleposestvih.

2. Kako je mogoče, da bi se prehranjevalo gozdno osebje iz gozdnih enklav, ki so k večjemu slabi pašniki?

O tem vprašanju mi ni treba na široko razpravljati, ker bodo tudi gozdarski strokovnjaki pritrdili, da je vprašanje kot stavljeno že samo na sebi z »ne« rešeno.

3. Kako se je prišlo do zaključka, da je ravno v Sloveniji pomanjkanje na zemlji?

V resnici se je razpasla lakota po zemlji takoj po preobratu. Ljudje, še pijani vojnega časa, sploh niso mislili na racionalno gospodarstvo, temveč kar smelo trdim, prevečal je široke mase jugoslovanskega naroda duh komunizma. Vsak je prežal na zemljo, kakor mačka na miš. Njihov namen je bil, razkosati in izropati velika posestva in podjetja, češ, zakaj bi imel eden vse, drugi pa nič. A pri vsej tej lakoti na tuja zemljišča je prišel narod vendar do zaključka, da je treba v gospodarskem oziru čuvati velike produktivne komplekse, ker edini ti morejo vplivati posebno z ozirom na valovanje valute v povojnem času na stalež tržnih cen.

Ako bi se delalo glede zakupodaje popolnoma objektivno in nepristransko in ako bi ne bila zašla tudi v to vprašanje socialne zamisli grda korupcija, brezdvomna bi se ne moglo govoriti o kakem pomanjkanju na zemlji v Sloveniji. Prvi pogoj pri vsem tem bi morala biti upravičenost, nikakor pa ni v skladu z dajanjem v zakup, kakor se je to godilo do danes. Ali ni na diani ležeče dejstvo, da so imeli skozi desetletja vsi ljudje, celega sveta dovolj zemlje? In tudi danes propada to zanimanje vedno bolj in bolj iz enostavnega razloga, ker drvi vse v večja centra, med tem ko je za domačo grudo presneto malo zanimanja. Iz tega sledi, da je teza na pomanjkanju zemlje popolnoma nepremišljena, kar dokazuje zgorajšnja trditev.

4. Kako si predstavlja kr. ministristvo za agrarno reformo stanje glede naše bodoče živinoreje?

Glavni vir dohodkov slovenskega kmetovalca je živinoreja, deljno tudi vinski pridelek in hmelj. Poljski pridelki se porabijo za preskrbo samega jaza.

Treba je torej povzdigniti eno izmed glavnih panog našega narodnega gospodarstva in to je živinoreja. Da imamo danes take degenerirane pasme, je treba iskati vzroka v vojnem času, ko so se dobre pasme decimirale, v nekaterih okrajih celo ugonobile. Vsled tega dejstva je nastala velika panika v tej panogi gospodarstva. Začelo se je razmišljati, kako odpomoči tej grozeči nevarnosti degeneracije. A vse zastoj. Vojna je zahtevala na tem polju zadnjo svojo žrtve.

V času po vojni se je pa to vprašanje, rekel bi, skoraj zanemarilo. Edino, kjer smo še našli nekaj dobrega materiala, bila so razna veleposestva, koja se niso spustila v nevarnost domače oploditve živine.

A danes je stopilo zopet to važno vprašanje v ospredje. Na vseh gospodarskih tečajih in sestankih prereselava in razmotriva se samo o načinu, kako izboljšati finančno stanje našega kmetovalca. Blagajne so izčrpane. Brez kapitala se ne more gospodariti, torej nujno potrebno je, da se najde izhod iz te denarne zadrege in ta je gotovo v umni živinoreji. Treba je torej, da se dvigne naša živinoreja in na ta način ustvari zopet siguren del dohodkov našemu domačemu gospodarstvu. Le edini dohodki iz živinoreje so ona sredstva, s kojimi krije vse potrebne stroške, davke in vse druge javne pristojbine; kajti kakor sem že omenil, porabi naš kmetovalec vse, kar pridelja, za svoj želodec. Od trga je v vseh drugih panogah gospodarstva odrezan.

Najhujši udarec za našega živinorejca pa je degeneracija pasem. Težka naloga čaka v tem oziru še naše oblasti, ki so poklicane v prvi vrsti, da priskočijo na pomoč, da se zopet upostavi ono stanje v tej važni panogi narodnega gospodarstva, kakoršnega nam je potreba kot dobrim in umnim kmetovalcem. Naloga kmetijskih strokovnjakov bo nadalje, da priučijo vse okolščine vsakega kraja in se na ta način dobi zagotovitev onih pasem, ki bodo v resnici ogovarjale kra-

jevnim razmeram. Zalibog, dejstvo je, da imamo danes mešanico vseh mogočih plemen, le dobrega nič.

Ako razmotrujemo današnji položaj kmetovalca, vidimo, da se ni mogel še odločiti za napredek živinoreje iz edinega vzroka, ker ne ve, kje in kako bi prijel stvar v roko, da bi imel uspeh. V zadnjem času opazamo, da se je zainteresiralo poljoprivredno ministrstvo na to važno panogo narodnega gospodarstva. Namen ima, kupiti dobro plemensko živino, kar je polne hvale vredno. A tukaj se mi zdi primerno, opozoriti na sledeče:

Treba je vzpostaviti vzrejevališča plemenske živine v vsakem okraju. Kmet enakega ne zmore, torej je dati to institucijo v roke veleposestvom. Da naš kmet tega ne zmore, je prav enostaven vzrok, ker nima na razpolago raznovrstnih sredstev, koja so potrebna, da se vzrejevališča tudi obdrže in obnesejo. Seveda je potem naloga strokovnjakov, da zainteresirajo s predavanji našega kmetovalca v postavljenih vzrejevališčih.

Rekli smo, da bi bili za postaje vzrejevališč poklicani veleposestniki. Toda pri tem smo naleteli na mrtvo ločko, ker nam ovira to misel ključ agrarne reforme. Ministrstvo za agrarno reformo bi moralo izdati precizirano popolnoma jasno odredbo, koliko se pusti popolnoma individualno onim veleposestnikom supermaksimuma za te svrhe; kajti samo na podlagi sigurnosti bo mogoče tem vzpostaviti vzrejevališča. Nikakor pa ne more veleposestnik riskirati danes tega, kar se mu grozi od strani okrožnih agrarnih uradov sedemdeset i pet hektara, a ništa više. In to govorijo juristi, ki nimajo niti pojma o tej ali oni panogi gospodarstva. V tem vprašanju naj bode merodajno mnenje kmetijskih strokovnjakov. Naj se držijo gotovi gospodje juristi svoje stroke in naj se ne vmešavajo v stvari in probleme, kjer so popolni lajki. Zato pa je nujno potrebno, da se izdajo iz kompetentnega mesta tozadevna potrebna navodila vsem onim, ki imajo opravka z agrarno reformo, kot strokovnjak pa trdim: Schuster bleib bei deinem Leisten.

Torej eno najvažnejše, se danes nerešeno vprašanje odmere potrebnih zemljišč za navadene svrhe leži v rokah kr. ministrstva za agrarno reformo, koja je prvo poklicano, da sporazumno z ministrstvom poljoprivrede reši stvar v prilog naše bodoče živinoreje. Ako se ne bode upoštevalo tega fakta, vidimo že vnaprej popolno degeneracijo in ugonobitev naših pasem; že iz tega vidika, da je našega kmeta komaj z dobrim zgledom pripravili do tega, naj si izpremeni svoje nazore o gojitvi plemenske živine in da bo treba še veliko dela in pouka vsakemu posamezniku, predno se bo dovedlo naše gospodarje-kmete do pravilne in umne živinoreje, ki bo doprinesla uspehe in kar smo trdili v začetku tega razmotrivanja, glavni vir dohodkov našemu kmetovalcu. Z gotovostjo trdim, da bodo našle te vrstice odmev pri tozadevnem najvišjem odločujočem mestu. Ako si hočemo vzgojiti sami plemensko živino, bode še trajalo decenije ako ne več, predno bomo uverjeni reči, češ, prišli smo do najglavnejšega cilja gospodarstva in ta je, vzreja plemenske živine v domačih vzrejevališčih. Uverjeni pa smo, da smo pripravili, kar se tiče pasem in plemen jednoten in pripraven teren, dasiravno smo še daleč od stanja, dvigniti našega kmetovalca na najvišjo stopnjo umne in čistokrvne živinoreje.

Vse to nam vsiljuje dejstvo, da so za vzrejevališča in za povzdigo napredne živinoreje poklicana le dobro organizirana in velika posestva, ki bodo s pomladkom plemenske živine zalagala cele okraje. V interesu narodnega gospodarstva cele države je, da se po izdani naredbi o supermaksimumu poprimajo te najvažnejše pa tudi najtežje naloge, namreč, da vzgajajo dobro plemensko živino, ko so se prej že uredila živinorejska središča in vzrejevališča.

Da si lahko uredimo vzrejevališča plemen, so potrebni dobri in zračni hlevi, polja in mnogo travništva, poleg tega seveda tudi dobro organizirano gospodarstvo, da si lahko namesti strokovnjake in vse drugo osobe, ki je neobhodno potrebno. Kako je urediti posamezna vzrejevališča bomo govorili na drugem mestu. Opozoriti se mi zdi potrebno na tem mestu, da potrebuje oskrba plemenske živine dobrih in umnih ljudi, — na vsakih pet glav en paznik in potem seveda kar je glavno, vodstvo in nadzorstvo. Če se pa zahteva od teh v vzrejevališčih nastavljenih ljudi korektno, vzorno, pridno in vestno izvrševanje njihovih dolžnosti, treba je, da so ti ljudje tudi oskrbovani, kakor se spodobi.

Gotovo bo v interesu narodnega gospodarstva celokupne države, ako bodo merodajni činitelji upoštevali ta kratek memorandum.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orey.
Prevedel Paulus.

58

Spet se je trudil Percy, da bi zadušil nadležno zehanje, ki ga je prav rado napadlo vsikdar v trenutku, ko je hotel biti zelo vpluden.

Otepel si je neviden prašek s svoje neomadeževano snažne suknje, zakopal dolge, nežne roke v žepe svojih brezhibno ukrojenih hlač in dejal z najdobrovoljnejšim smehljajem, ki ga je zmogel:

»Gospod, — ali ste že videli zadnjo modo v ovraticah? Zelo rad bi vzbudil vaše zanimanje za novi način, kako mi danes tu na Angleškem vezemo ovratnico.«

»Gospod Percy Blakeney«, je odgovarjal Chauvelin z dostojanstveno odločnostjo, ker torej nočete dati gospodični Renati Candeille zadoščenja, ki ga po vsej pravici zahteva od vas, vas vprašam, — ali ste voljni, da midva križava meče kakor se spodobi med možni?»

Percy se je nasmejal, dobrodušno in nekoliko plaho, vzravnal svojo orjaško postavo ter z nepopisnim izrazom v svojih sinjih očeh zrl na suhljatega, drobnega Francoza.

»Dvomljivo je,« je dejal počasi, »ali bodeta v tem slučaju res križala meče dva — moža!«

»Gospod Percy Blakeney —!«

»Gospod —?«

Chauvelin je izgubljal hladnokrvnost, pa siloma se je premagal, mirno je skušal govoriti in hladno.

»Seve, če je eden izmed njiju strahopetnej in se hoče izogniti dvoboju —!«

Ni končal stavka, le prezirljivo je zmigal z rameni.

Onstran vrat, v sosedni dvorani se je med tem nabrala gruča radovednih gostov. Privabili so jih glasni, jezni glasovi, ki so doneli iz budoarja. Pogrešali pa so tudi Percyja in njegovo soprogo ter so ju prišli iskat. Tudi Njegovega kraljevskega Visočanstva že cele četrte ure ni bilo nikjer videti.

Ker je princ waleški stal med vrati si seve nihče ni upal čez prag, pa vsi so videli v sobico in bili priče razburljivega prizora. Ugotovili so, da se je vnel prepir med francoskim odposlancem in gospodom Percyjem. Mali Francoz je imel bridko resnico, gospod Percy pa se je očitno dolgočasil. Delali so opazke na račun Chauvelina, se smejali in si ponujali stave.

Princ waleški se do sem ni vmešaval v prepir. Dobro se je zabaval in čakal je, kedaj bo končal Percy

mučni prizor s krepko osoljeno šaio, kakor je bila njegova navada.

Toda po zadnjih Chauvelinovih besedah se je zadeva obrnila v bridko resnico. Tega ni smel dovoliti.

Stopil je naprej, da s svojo osebnostjo in svojo kraljevsko besedo prepreči morebitni usodni razvoj prepira.

»Tiho, mož!« se je nepotrpežljivo obrnil na Chauvelina. »Ne govorite neumnosti! Gospod Percy Blakeney je Anglež in angleške postave ne dovoljujejo dvoboja! Razen tega nikakor ne morem dovoliti, da —.«

»Oprostite, kraljevsko Visočanstvo!« mu je segel v besedo Percy s prikupljivo dobrovoljnostjo. »Vaše Visočanstvo menda ne razume prav položaja! Moj podjetni prijatelj tule nikakor ne zahteva od mene, da bi se pregrešil zoper postave, ki vladajo na Angleškem. Predlagam, da grem z njim na francoska tla ter se tam borim z njim. Na Francoskem pa je dvoboj dovoljen in tam so še druge slične — e-hm — reči dovoljene.«

»Razumem! Res je!« je odgovoril princ. »Razumem popolnoma, česa si želi gospod Chauvelin! — Ampak vi, — Blakeney?«

»O, jaz —« je odgovoril Percy malomarno, »jaz sem seveda njegovo izzivanje sprejel.«

(Dalje prihodnjič).

Spominjajte se Dijaške večerje!

Umetniške gosli na prodaj. Vpraša se pri hišniku v Cirilovi tiskarni.

Proda se dobro ohranjeni štedilnik, tehtnice okna in vrata kompletno z okvirom. J. N. Adamič, Maribor, Vetrinjska ulica 20. 612 4

Največje vrtnarsko podjetje v Jugoslaviji »Vrta, Džamonja in drugovi, družba z o. z., Maribor. Največji izbor plemenitih sadnih dreves (cepov) v najplemenitejših vrstah in v vseh oblikah. Plemenite vinske trte na ameriških podlogah, kakor tudi cepe in podloge istih. Seme zelenjave, cvetja in gospodarskih rastlin. Cvetje v loncih in razno ukrasno grmovje ter drevje imamo celo. Zahtevajte cenike! 607 10—1

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—1. 107

Poziv.

Poveljstvo Prostovoljne požarne brambe in njenega Rešilnega oddelka v Mariboru naznanja, da nekateri bivši člani požarne brambe, ki so bili vsled prestopka §§ 6 in 8 društvenih pravil iz društva izključeni, na javnih prostorih o poveljstvu razširjajo neresnične vesti in s tem dajajo javno pohujšanje. Vse osebe, ki lahko o tem pričajo, se prosijo, da poročajo poveljstvu v svrhu tožbe.

Poveljstvo Prostovoljne požarne brambe in njenega Rešilnega oddelka. 619 2—1

Suhe gobe

kupim vsako množino po najvišji ceni. Ponudbe z navedbo cene in vzorcem na

IVAN SEVER, VELENJE

Trboveljski premog

cele vagone po originalnih rudniških cenah in odslej naprej tudi vsako količino od 100 kg naprej dobavlja po najnižjih cenah in stavlja brezplačno na dom: Branko Mejovšek, Maribor, Sodna ulica 17. 616

Prva žebliarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebliarska zadruga, Kropa (Slovenija).

Tel. on interurb.: Podnart 2.

Brzobjavke: Zadruga Kropa.

Žebli za normalne in ozkotirne železnice, žebli za ladje, črni ali pocinkani, žebli za zgradbe, les i. t. d., žebli za čevlje. Spojke za odre in prage, spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuke za podobe, zid, cevi, žlebe i. t. d. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, sode, mostove, pločeno, kolesa itd. Vijalni čepi. Verige.

Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in rabah najceneje.

Ilustrovani ceniki na razpolago!